

Vår saksbehandler
Vigdis Lauritzen Thun

Referanse
VITH/2022/459-2/F03

Behandles av	Utvalgssaksnr	Møtedato
Utvalg for helse og oppvekst		28.09.2022
Eldreråd		29.09.2022
Kommunestyret		06.10.2022

Kunnskapsgrunnlaget for folkehelse i Oppdal - "Levekår og folkehelse i Oppdal"

Vedlegg

1 Kortversjon av Oss i Oppdal, 28.09.22

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

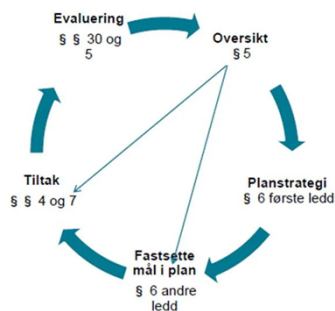
Saksopplysninger

Folkehelseloven trådte i kraft 1.1.2012. Formålet med loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeid handler om å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge, forebygge sykdom og skader, og å utvikle et samfunn som legger til rette for sunne levevaner, beskytter mot helsetrusler og som fremmer fellesskap, trygghet, inkludering og deltakelse. Loven setter krav til at kommunen skal utarbeide en oversikt over folkehelsen og de faktorer som påvirker helsetilstanden i befolkningen. Dette er kunnskapsgrunnlaget for folkehelsen og skal beskrive utfordringer og styrker ved folkehelsen i en kommune og være et grunnlag for både planarbeid og samfunnsutvikling i kommunen.

Krav til systematisk folkehelsearbeid

Folkehelseloven stiller krav til et systematisk folkehelsearbeid. For å sikre et systematisk folkehelsearbeid skal kommunen utarbeide et samla oversiktsdokument (kunnskapsgrunnlaget for folkehelsen) kvart fjerde år. Oversikten etter § 5 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi.(se figuren under) En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale/ helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller.

Det systematiske folkehelsearbeidet er illustrert gjennom figuren nedenfor.

I Forskrift om oversikt over folkehelsen § 3, er det definert at oversikten skal omfatte opplysninger om følgende:

- Befolkningssammensetning
- Oppvekst og levekår
- Fysisk, kjemisk, biologisk og sosialt miljø
- Skader og ulykker
- Helserelatert adferd
- Helsetilstand

Informasjon fra enheter, fagpersoner i kommunen, samt tilgjengelig statistikk på disse seks områdene gir kommunen et godt kunnskapsgrunnlag for å vurdere hva som er kommunens styrker og hva som er de viktigste utfordringene innen folkehelse i Oppdal.

I tillegg til dette 4-årige oversiktsarbeidet, har kommunene plikt til å ha løpende oversikt over helsetilstanden til innbyggerne. Det innebærer å overvåke de områdene hvor kommunen har størst utfordringer. I praksis vil det si å innhente statistikk minst en gang i året, analysere data og formidle resultatet i organisasjonen og til innbyggerne. Derfor vil kunnskapsgrunnlaget være et levende dokument, der deler av det revideres årlig.

Arbeidsgruppe «Helsefremmende forum».

Det er en flerfaglig sammensatt gruppe «Helsefremmende forum» som har ansvar for revidering av oversikten, «Levekår og folkehelse i Oppdal». Grappa har også ansvar for å følge med på utfordringsbilde gjennom en løpende oversikt mellom fireårsperiodene. Deltakere i grappa er: Ordfører, rådgiver oppvekst, rådgiver helse, leder NAV, enhetsleder plan og forvaltning, enhetsleder helse og familie, enhetsleder tekniske tjenester, kommuneoverlege og fagleder folkehelse som leder arbeidet og grappa. Sammensetninga av grappa sikrer en bred forankring av arbeidet og en bredde i faglige synspunkter og vurderinger for å se utfordringsbildet i Oppdal.

Det er utarbeidet 3 dokument som omhandler kunnskapsgrunnlaget for folkehelse :

1. **« Levekår og folkehelse i Oppdal»** Kunnskapsgrunnlaget for folkehelse i Oppdal.
 Dette er selve grunnlagsdokumentet som inneholder alt tallfestet materiale, med en vurdering av hvert område som er knyttet til de forskriftsfestede temaene, befolkningssammensetning, oppvekst og levekår, Fysisk, kjemisk, biologisk og sosialt miljø, skader og ulykker, helselatert adferd og helsetilstanden.
2. **« Oss i Oppdal». Et sammendrag av kunnskapsgrunnlaget «Levekår og folkehelse i Oppdal»**
 Dette viser noen av de viktigste kartlegginger i Oppdal knyttet inn mot de ulike bærekraftsmålene. Dette er også en operasjonalisering av bærekraftsmålene.
3. **«Oss i Oppdal». Styrker og utfordringsområder ved folkehelsen i Oppdal.** Dette viser noen av de viktigste styrkene Oppdal har og de tre utfordringsområdene som er valgt ut.

Sammenheng mellom kunnskapsgrunnlaget «Levekår og folkehelse i Oppdal» og FN's bærekraftsmål.

Folkehelse har mye til felles med den sosiale dimensjonen i FNs bærekraftsmål. Både sosial bærekraft og folkehelse handler om å fremme en samfunnsutvikling som setter menneskelige behov i sentrum, gir sosial rettferdighet og like livssjanser for alle, legger til rette for at mennesker som bor i lokalsamfunnet, kan påvirke forhold i nærmiljøet og ellers i kommunen, og legger til rette for deltakelse og samarbeid. Derfor har vi knyttet kunnskapsgrunnlaget «Levekår og folkehelse i Oppdal» til bærekraftsmålene. Dokumentet vil synliggjøre hva som ligger i hvert bærekraftsmål og knytte tilgjengelig tallmateriale fra Oppdal til dette. Hvert bærekraftsmål beskrives med delmål, så følger en kartlegging med tallmateriale om ulike tema. Deretter følger en vurdering av situasjonen i Oppdal og hvilke konsekvenser det har for befolkningen.

Dette dokumentet har dannet grunnlaget for utarbeidelsen av de to sammendragene som er nevnt over.

Hvordan skal kunnskapsoversikten brukes ?

Selve kunnskapsgrunnlaget « Levekår og folkehelse i Oppdal» er skrevet for å kunne fungere som et oppslagsverk og et verktøy mer enn å leses fra perm til perm.

- Det kan benyttes av organisasjonens ansatte til planarbeid. Som grunnlag for utarbeidelse av planstrategi, kommuneplan (Samfunnsdel og arealdel), fagplaner, sektorplaner, styrende dokument.
- Den kan benyttes av politikere som grunnlag for vedtak og beslutninger.
- Det kan benyttes av ansatte i organisasjonen som grunnlagsmateriale til utvikling av tiltak, utviklingsarbeid, saksfremlegg.
- Det kan benyttes av befolkning, frivillig sektor og næringslivet som informasjon og som grunnlag for utvikling av tiltak og arbeid.

De to sammendragene « Oss i Oppdal», er en kortversjoner som kan benyttes av politikere, ansatte, befolkning og næringsliv.

Folkehelsevurdering

Befolkningens helse er et resultat av mange forhold og oversikten er viktig for å kunne planlegge og gjennomføre effektive tiltak. God oversikt bidrar til et mer treffsikkert folkehelsearbeid. Skal folkehelsearbeidet være treffsikkert bør det være et løpende arbeid. Det er en nær sammenheng mellom løpende oversiktsarbeid og oversiktsdokumentet som skal utarbeides hvert fjerde år.

Vurdering

Kunnskapsgrunnlaget «Levekår og folkehelse i Oppdal» bidrar til at kommunen får synliggjort sine styrker og svakheter. Det er viktig for en kommune å ha oversikt over både styrker og svakheter. Styrkene er en ressurs i videre arbeid. Oversikten har også ført til et utfordringsbilde med tre utfordringsområder som vil være styrende for fokus og innsats i en fireårsperiode. «Levekår og folkehelse i Oppdal», vil bl.a. være et godt grunnlagsmateriale for arbeid med samfunnsdelen i kommuneplanen, men også alt plan - og utviklingsarbeid i kommunen..

Bærekraftsmål nr. 17 vil være styrende for arbeidsmetoder kommunen skal benytte for å sikre positiv utvikling av de tre utfordringsområdene. Samskaping av løsninger på samfunnsutfordringer gjennom god involvering, reell medvirkning, innovativ tenkning og deltagelse er framtidens måte å arbeide for å få får gode prosesser på samfunnsutviklingen.

For å lykkes med godt folkehelsearbeid må kunnskapsgrunnlaget implementeres i organisasjon og hos politikere på en systematisk måte.

Kommunedirektørens tilråding

Kommunestyret tar kunnskapsgrunnlaget for folkehelsen til orientering.